

Кошова Світлана Петрівна
кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін,
Національна академія внутрішніх справ

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-566-5-42>

СУТНІСТЬ І ПРИНЦИПИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Система охорони здоров'я є стратегічно важливою складовою державної політики будь-якої країни, адже її стан безпосередньо впливає на якість життя, демографічну стабільність, трудовий потенціал та рівень соціальної безпеки. Після 2014 року Україна переживає одночасно кілька масштабних трансформацій – реформу державного управління, децентралізацію, інтеграцію до європейського простору та модернізацію системи охорони здоров'я. В цих умовах ефективність публічного управління набуває особливого значення як чинник забезпечення стійкості держави.

Публічне управління у сфері охорони здоров'я – це діяльність державних і муніципальних органів влади, громадських інституцій, професійних асоціацій і суб'єктів господарювання, спрямована на формування, реалізацію та контроль державної політики у галузі охорони здоров'я.

Ключовими принципами сучасного публічного управління є:

- прозорість і відкритість прийняття рішень;
- участь громадян та зацікавлених сторін у процесі управління;
- ефективність і результативність використання бюджетних ресурсів;
- підзвітність і відповідальність органів влади;
- орієнтація на потреби пацієнта, а не лише на медичний процес;
- синергія державного та приватного секторів (державно-приватне партнерство) [1].

Такі підходи відображають концепцію *good governance* (належного врядування), що стала основою реформ у країнах ЄС.

Сучасна українська система охорони здоров'я функціонує в умовах комплексних викликів:

- недостатнє фінансування та обмежена ефективність розподілу ресурсів;
- кадровий дефіцит медичних працівників і управлінців у сфері охорони здоров'я;
- нерівномірність доступу до медичних послуг у регіонах;
- низький рівень цифрової інтеграції та аналітичного забезпечення управлінських рішень;
- наслідки війни – руйнування медичної інфраструктури, міграція кадрів, зростання потреб у психічному здоров'ї та реабілітації;
- обмежена міжсекторальна взаємодія між охороною здоров'я, соціальною політикою, освітою та місцевим самоврядуванням.

Попри ці труднощі, останні роки засвідчили позитивні зрушення: створення Національної служби здоров'я України (НСЗУ), впровадження електронної системи eHealth, розвиток автономізації закладів охорони здоров'я, запровадження договорів із лікарями первинної ланки, а також зростання уваги до профілактики захворювань і здорового способу життя.

Євроінтеграція України визначає нові стандарти публічного управління, зокрема в галузі охорони здоров'я. Відповідно до *acquis communautaire* ЄС, держави-члени повинні забезпечувати рівний доступ до медичних послуг, високі стандарти якості лікування, прозорість фінансування та активну участь громадян у формуванні політики.

Україна поступово адаптує ці підходи, однак потребує [2]:

- розбудови інституційної спроможності органів управління охороною здоров'я;
- підвищення компетентності керівників закладів охорони здоров'я;
- розроблення системи стратегічного планування на основі показників здоров'я населення;
- розширення механізмів участі громадськості в управлінні системою;

- посилення міжсекторального партнерства (з освітою, соціальним захистом, обороною, бізнесом).

Позитивний досвід країн Центрально-Східної Європи (Польщі, Литви, Чехії, Румунії) свідчить, що успіх реформ охорони здоров'я залежить від синхронізації державної політики з місцевим самоврядуванням і громадськими ініціативами [3; 4].

Подальший розвиток системи охорони здоров'я України потребує переходу до стратегічного управління, яке поєднує короткострокові антикризові рішення із довгостроковим баченням сталого розвитку. Основними напрямками мають стати:

1. Інституціональне зміцнення публічних органів управління на центральному та місцевому рівнях.
2. Розвиток кадрового потенціалу – підготовка управлінців у сфері health management.
3. Фінансова стійкість системи через оптимізацію видатків і розширення державно-приватного партнерства.
4. Цифровізація процесів управління (розширення eHealth, аналітика даних, електронні сервіси).
5. Профілактична медицина як пріоритет державної політики.
6. Медична реабілітація та психічне здоров'я – як ключові елементи післявоєнного відновлення.

Також важливо розвивати регіональні стратегії здоров'я, які дозволяють громадам самостійно визначати пріоритети, формувати партнерства і залучати інвестиції.

Публічне управління у сфері охорони здоров'я України стоїть перед необхідністю глибокої модернізації, спрямованої на підвищення ефективності, прозорості та орієнтації на потреби громадян. Впровадження принципів good governance, європейських стандартів якості, цифрової трансформації та партнерського підходу є ключем до створення стійкої, інклюзивної та справедливої системи охорони здоров'я.

В умовах відновлення країни після війни публічне управління у цій сфері має стати не лише адміністративним інструментом, а системою стратегічного лідерства, спрямованою на збереження людського потенціалу, розвиток соціального капіталу та підвищення якості життя громадян.

Список використаної літератури:

1. Державна стратегія розвитку системи охорони здоров'я України на період до 2030 року. Київ : МОЗ України, 2023.
2. World Health Organization. Health systems governance for universal health coverage. Geneva: WHO, 2020.
3. OECD. Health at a Glance: Europe 2024. Paris: OECD Publishing, 2024.
4. Європейська Комісія. EU Health Policy Framework. Brussels, 2022.